Εισαγωγικό σημείωμα Π.Γ. Δημάκη Μάϊος 2017

ΕΓΕΝΝΗΘΗΝ ΕΝ ΔΡΑΧΜΑΝΙΩ....

Γράφει ο **Παν. Γεωρ. Δημάκης**, Υπεύθυνος Ιστορικού Αρχείου Δήμου Αμφικλείας Ελατείας Email: pgdimakis@gmail.com

Οι Λαμπρογιορτές, είναι μία καλή ευκαιρία, να επισκεφθεί κανείς, τον τόπο τής καταγωγής του, τήν γενέθλια γή, να απολαύσει το Ανοιξιάτικο θάλπος, και , να επαναφέρει στα τοπικά πραγματικά πλαίσια, τις ενθυμίσεις, τα αγαπητά πρόσωπα ζώντα και όσα εξέλειπαν, τα παιδικά χρόνια, αλλά και τις ανερχόμενες νεώτερες γενιές.

Φέτος όμως, ήταν μία ξεχωριστή χρονιά, πού μού έδωσε ιδιαίτερη χαρά και ικανοποίηση, με τήν προθυμία πολλών συμπολιτών μας, να μού εμπιστευθούν παλαιά έγγραφα, Φωτογραφίες, τεκμήρια τοπικής ιστορίας πολύτιμα, ακόμη και ένα τρίτομο σπάνιο χειρόγραφο, τού συμπατριώτη μας Κων/ου Δημητρίου Κατσαρμά, (Σημ.), μία πολύγραφη βιογραφία του, πού καλύπτει τα σημαντικότερα γεγονότα, ή όσα θεώρησε ο ίδιος σημαντικά, τής καθημερινής ζωής τής Ελατείας, από το 1889 μέχρι το 1935. Ανοίγει, με τήν γραφή του, ένα παράθυρο έτσι, στον τόπο και στον χρόνο, να δούμε τήν πραγματική ζωή τής μικρής μας πόλης, να αφουγκραστούμε τον σφυγμό της, και, μερικοί οι πιό ευφάνταστοι να δούμε τις σκιές τών περιγραφομένων, κεκοιμημένων συμπολιτών μας, στούς δρόμους και στήν περιώνυμη Αγορά τής περίκλειστης Ελατείας, να σχηματοποιούνται και να δίνουν, ήχο, χρόνο και ζωή, στο σταματημένο ρολόι τού περασμένου αιώνα. Ο Κ. Δ. Κατσαρμάς με το αφήγημα του, καθιερώνεται, ώς πρώιμος ιστορητής, τής εν κοινωνική εξελίξει ζωής, στην κοιλάδα τού Κηφισού, επισημαίνει, παρατηρεί, καταγράφει, ονόματα υπαρκτά και πραγματικά γεγονότα, μ ένα τρόπο μοναδικό και συναρπαστικό, όπως τα έζησε ο ίδιος, ώς παιδί μίας Αγροτικής οικογένειας, πού αγαπούσε τα γράμματα και αγωνίστηκε σκληρά, να τα κερδίσει, ακόμη και την Αγγλική γλώσσα, μέσα από μία πρακτική μέθοδο άνευ διδασκάλου, μετέφρασε μάλιστα αργότερα μία βιογραφία για τον λόρδο Κίτσενερ, το έτος 1917 όταν υπηρετούσε ως λοχίας στον Τάγμα Σιδηροδρόμων και συμπεριέχεται στο τρίτομο χειρόγραφο του. Η Παιδεία, η διατροφή, η ενδυμασία, η οικονομική κατάσταση, η οικογενειακή ζωή και οι δεσμεύσεις της, οι σιδερένιες κοινωνικές συνθήκες τής εποχής, όπως τις έζησε ο ίδιος, από παιδί, επί πενήντα χρόνια, με ένταση και προβλήματα, καταγράφονται με λεπτομέρειες, πού είναι συγχρόνως, εν δυνάμει και οδηγητικός μίτος, όλων τών μικροκοινωνιών τής εποχής. Η αυτοβιογραφία τού Κ.Δ. Κατσαρμά, εμπόρου δημότη Ελατείας, μού παρεδόθη ιδιοχείρως από τον υιό του Γιάννη, για να τήν μελετήσω, σχολιάσω και δημοσιεύσω, τον ευχαριστώ και θα το κάμω, παρά τις δυσχέρειες πού παρουσιάζει, το γραμμένο με μελάνι και πέννα χειρόγραφο, γιατί είναι σημαντικό ιστορικό ντοκουμέντο. Επί τού παρόντος δημοσιεύεται το πρώτο μέρος, πού αφορά την παιδική του ηλικία και το σχολικό του ενδιαφέρον, στο οποίον ο συγγραφέας, μάς οδηγεί στα χρόνια εκείνα, τόσο κοντινά και τόσο μακρινά, με σίγουρη γραφή, στην οποία η κατάχρηση, τών αντωνυμιών, προθέσεων, συνδέσμων, απονευρώνει και στερεί το εξαίρετο κείμενο, από τήν ρέουσα ζωντάνια, πού κρύπτεται, κάτω από τήν γλωσσική ακαμψία, ενώ λάμπει, όταν ξεχνιέται και ανασύρει, τήν τοπική λαλιά. Η Βιογραφία αυτή θα διαιρεθεί σε επτά μέρη, αυτό είναι το πρώτο, ή συνέχεια περιλαμβάνει, τήν μετανάστευση στις ΗΠΑ και τα πολύ ενδιαφέροντα κατ' αυτήν, τους Βαλκανικούς πολέμους, και τέλος τήν δύσκολη περίοδο τού Μεσοπολέμου, με τα μεγάλα οικονομικά προβλήματα, τις χρεωκοπίες...

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΩΝ/ΝΟΥ ΔΗΜ. ΚΑΤΣΑΡΜΑ ΜΕΡΟΣ Α

Εγεννήθην εν Δραχμανίω τού Δήμου Ελατείας εν έτει 1889 τή 20η Δεκεμβρίου ακριβώς, εκ γονέων Δημητρίου και Ασήμως*. Η οικογένειά μας ανήκεν είς τας γεωργικάς τοιαύτας τής κωμοπόλεως Δραχμανίου όπου ώς είπον εγεννήθην και ανετράφην. Ο πατήρ μου ώς και η μήτηρ μου αμέσως ήρχισαν να με ανατρέφουν καλώς. Αν και γεωργοί όντες, έχοντες μεγάλον ζήλον δι' εμέ και δή ώς πρωτότοκον υιόν. Με εισήγαγαν είς το Σχολείον αμέσως είς το 6ον έτος τής ηλικίας μου, όπου μετ' ολίγον καιρόν ήρχισα να διακρίνομαι δια τήν επιμέλειάν μου και τήν αντίληψιν μου ούτως, ώστε εκ μικρής ηλικίας ήρχισα να κατέχω τήν πρώτην θέσιν μεταξύ τών συμμαθητών μου.

Ούτως λοιπόν απέκτησα την εύνοιαν τών εκάστοτε διδασκάλων μου, προβιβαζόμενος κατ' έτος ούτως, ώστε εις ηλικίαν 10 ετών απεφοίτησα του Δημοτικού Σχολείου και εισήχθην είς το Ελληνικόν όπου ήτο και ο εκ μητρός μου θείος, διδάσκαλος Αθανάσιος Ν. Σταμόπουλος. Εκεί, επίσης διεκρίθην είς τα μαθήματα μου, προβιβαζόμενος εν ταις εκάστας εξετάσεις δια τού βαθμού « άριστα». Μετά διετή φοίτησιν εν ταις δύο τάξεις τού Ελληνικού Σχολείου αίτινες τότε εν τη κωμοπόλει μας υπήρχον, μετέβην εν μηνί Σεπτεμβρίω τού έτους 1902 είς Δαδίον οδηγηθείς υπό τού πατρός μου και εγγραφείς είς τήν Γ' τάξιν, δηλαδή το Σχολαρχείον. Σχολάρχου όντος τού κ. Δημ. Οικονόμου εκ Βελίτσης και εν Δραχμανίω διαμένοντος πάντοτε. Λοιπόν, επειδή έπρεπε να έχω κατάλληλον οικίαν όπως μελετώ, υπό την προστασίαν πάντοτε τού πατρός μου, έμενα ώς οικότροφος είς τήν οικίαν τού Γεωργίου Λέρα καθ' όλον τον χρόνον τής εν τώ Σχολείω μαθητήσεώς μου. Οπωσούν όμως η οικία είς τήν οποίαν διέμενον ούτε ήτο και τόσον κατάλληλος, όπως μελετώ και έχω, τα πάντα εν ανέσει, ουχ' ήττον όμως εγώ, έχων οξείαν αντίληψιν διεκρίθην, μεταξύ των πρώτων, προβιβασθείς δια τού βαθμού « πάνυ καλώς ». Μετά τας εξετάσεις, είς άς εδέχθην συγχαρητήρια, παρά τών ακροατών, δια τήν διαγωγήν και τήν επιμέλειάν μου, όπου και τας θερινάς διήλθον ώρας.

Περί τα μέσα Δεκεμβρίου τού ιδίου έτους 1903, ενέσκηψεν η ιδέα είς τον πατέρα μου, όστις με εξακολούθησε είς τα γράμματα, εισάγων με εν τώ Γυμνασίω και δι όν σκοπόν, μετέβημεν ομού, με το κάρρον μας είς Λαμίαν, μετά του εξαδέλφου μου Ιωάννη Ηλιοπούλου και πατρός αυτού, θείον μου Ηλίαν.Μετά την άφιξιν μας είς Λαμίαν με κατέλαβεν πυρετός και ένεκα τούτου δεν ηδυνηθην να δώσω αρτίως εξετάσεις εισιτηρίους. Πλέον δε και ο πατήρ μου, ών οξύθυμος διεπληκτίσθη μετά τού καθηγητού Ζουξακίδου. Ούτω δε απερρίφθην ώς και ο εξάδελφός μου, επιστρέψαντες είς το χωρίον μας πάλιν με το κάρρον. Όταν εφθασα είς το Δραχμάνιον έκλαιον συνεχώς, θεωρών τούτο ώς προσβολήν μου. Η μήτηρ μου υφαίνουσα και βλέπουσά με, κλαίοντα, παρεκάλεσε τον πατέρα μου, όπως νύκτωρ μεταβώμεν είς Αταλάντην και εγγραφώμεν, εκ νέου είς το Σχολαρχείον, επειδή έλεγε τήν επομένην η προθεσία τής εγγραφής. Η μήτηρ μου με ηγάπα πολύ και ήθελε να με έχη πάντοτε μαζύ της. Επί πλέον ότι ο πατήρ μου ήριζε συχνάκις εκ λόγων ανοήτων και η έρις αύτη, υφίστατο χαλάρωσιν όταν ήμην και εγώ, εν τή οικία, αν και μικρός τήν ηλικίαν, αλλά προ τής πνευματικής μορφώσεως τού υιού της υπεχώρησε. Μεταβάντες είς Αταλάντην, ενεγράφημεν μετά τού εξαδέλφου μου Ιωάννη Ηλιοπούλου, καθ' ην ώραν δε παρουσιάσθημεν πρός εγγραφήν είς τον Σχολάρχην Ιωάννην Γιαννούτσον εκ Λεβαδείας, νέον καθηγητήν είς όν παρουσίασα το απολυτήριόν μου, ήρχισε να υβρίζει, τούς καθηγητάς και τον Γυμνασιάρχην Λαμίας, διότι με απέρριψαν, αντιληφθείς αμέσως, ότι ηδικήθην ώς έχων καλούς βαθμούς, εξ ού εξήγε το συμπερασμα ότι ήμιν και καλός μαθητής.

Μετά τού Ηλιοπούλου διεμένομεν ομού, εν τώ ιδίω δωματίω τής οικογενείας, Αθηνάς Π. Τριχά, καθ' όλην τήν εν Αταλάντη διαμονήν μας, μέχρι τών εξετάσεων. Εκεί διηρχόμεθα κάπως ανέτως ταίς ώραις μας, έχοντες πάντοτε καλήν τροφήν, τρώγοντες είς το Ξενοδοχείον Ιωάννου Ριζοπούλου και προ παντός φασόλια και ημισειαν μερίδα γαλέτας 10 λεπτών. Άρτον μας έστελλον εκ του χωρίου, πλέον έχοντες και τήν θάλασσαν πλησίον μας, μεταβαίνοντες συχνά, κατά τας καλάς ημέρας και όταν δεν είχομεν μάθημα. Ουχ ' ήττον όμως, εν τώ μέσω τής τοιαύτης ευτυχίας, ήν ησθανόμεθα ιδίως, λόγω τής διαφοράς ήν είχον, είς τε τήν διαμονήν και κατοικίαν και τροφήν συνάμα, είς τής κατά το προηγούμενον έτος εν Δαδίω, τοιαύτης, πλέον δε και τήν ευκολίαν ήν είχον, είς την παρακολούθησιν τών μαθημάτων, λόγω τής κατ' επανάληψιν διδαχής και μελέτης, εδοκίμασα δυστυχώς και σκληράν λύπην, ήν ουδέποτε θα λησμονήσω, δια τον ακαριαίον θάνατον τής προσφιλούς μου μητρός, μή φεισθέντος τού θανάτου, όπως αφήσει αυτήν ολίγαις ώραις, εν τή ζωή ίνα τήν ιδώ και λάβω τας τελευταίας λέξεις, εκ τού στόματός της, αποβιώσασης την 22ην Νοεμβρίου τού έτους 1903. Ελθόντος έν Αταλάντη έν ώρα νυκτός και παραλαβόντος με, μέ τον όνον μας, ο υπηρέτης τού πατρός μου, Κωνστ. Κουτσογιώργος ή Κλίτσιος, όστις και μού απέκρυψεν τον θάνατον, ειπών μου ότι είναι ασθενής και θέλει να με ίδει, πληροφορηθείς τούτο, είς τήν οικίαν τού θείου μου Αθανασίου Ν. Σταμοπούλου όπου ωδηγήθην, ο δε θάνατός της, μού επέφερε, τραύμα βαρύ ψυχικόν και καταστήσαντά με μελαγχολικόν, διά πολύν καιρόν. Γενομένης δε τής κηδείας τής μητρός μου την 23ην Νοεμβρίου 1903, επέστρεψα είς Αταλάντην, ίνα παρακολουθήσω τα μαθήματά μου. Τέλος, αν και εσωτερικώς, η ψυχή μου πονούσε και έπασχε, διότι έμεινα ορφανός μητρός, μητρός προσφιλούς, παρ' ής λόγω τής ηλικίας μου ανέμενον εισέτι μητρικήν στοργήν κ.λ.π., έφθασαν και οι εξετάσεις, καθ' ας πάλιν επρώτευσα. Μετά ταύτας, έλαβον το απολυτήριόν μου, παρά του ρηθέντος Σχολάρχου Ιωάννου Γιαννούτσου με τον βαθμόν « πάνυ καλώς » βαθμός ανώτερος πάντων τών συμμαθητών μου 8 24/36α, ειποντος μου, τού Σχολάρχου, ότι δεν μού έδωσεν άριστα , ώς έπρεπε, διότι τούτο κρατεί διά εαυτόν πλέον δε, ίνα μή παρουσιασθώ είς το Γυμνάσιον με τον βαθμόν «άριστα». Ελθόντος τού πατρός μου είς Αταλάντην με τον πατέρα τού Ηλιοπούλου, πάλιν με το κάρρον, μάς επαρέλαβαν και επιστρέψαντες είς το χωρίον μας νύκτα, τής 26ης Ιουνίου 1904. Μόλις εφθάσαμεν είς τήν οικίαν μας, εύρον την νέαν μητέρα (δηλαδή μητρυιάν), ήν ο πατήρ μου πρό μηνός, είχεν νυμφευθή, εκ Σουβάλαις καταγομενην και Γεωργούν ή Γεωργία ονομαζομένη, τής οποίας το υψηλόν ανάστημα, η μελανότης τού προσώπου της (διότι η μητέρα μου ήτο λευκή) και η περιβολή της εν γένει, μοι εφάνησαν τόσον άνοστα, ώστε αδυνατώ να εκθέσω δια λέξεων, άν και αύτη με ηναγκαλίσθη με τρυφερότητα και με εφίλησεν, ώς πραγματικόν παιδί της, εν τούτοις όμως δι' εμέ έλιπεν η πραγματική μητέρα. Εκαθήσαμεν να φάγωμεν και είδον το νέον προσκέφαλον και τας βελέτζας, τας οποίας η νέα μητέρα είχε φέρη, ωσάν προίκαν, δεν ήσαν ωραία και καλοφτιαγμένα ώς τής μητρός μου και τούτο, ώς μεταγενεστέρως επληροφορήθην, διότι αύτη προήρχετο εκ πτωχοτάτης οικογενείας τής Σουβάλας και μάλιστα, τής τελευταίας είς ευτυχίαν τοιαύτην, ουχ ήττον όμως, ο πατήρ μου μή δυνάμενος, να συντηρηθεί πλέον, έλαβε συντήρησιν και την οικογένειαν ευτυχισμένη, πλην εμού και δύο εισέτι μικρών αδελφών: τής Γαρουφαλιάς –μικροτέρας εμού κατά 3 έτη- και τού Γεωργίου –κατά εξ έτη και τινάς μήνας-. Δεν ήτο δυνατόν να εύρη καλλιτέραν σύζυγον διότι πλέον τής οικογενείας, τον εβάρυνε και μία σκληρά διάδοσις ότι δήθεν είχε σκοτώση τήν μητέρα μου, δια λακτίσματος, όπερ όμως, ούτε οι ιατροί εβεβαίωσαν, ούτε ο θείος μου Σταμόπουλος.Τούτο δε, ήτο μεγάλη αιτία, είς τήν δύσκολον εύρεσιν γυναικός. Τέλος πάντων, η σύζυγός του αύτη, δαψιλλώς με εκολάκευε και με επεριποιήτο, ούτω δε ήρχισα να τήν αγαπώ ώς τήν μητέραν μου , πλέον δε, και να τήν υποστηρίζω πολλαπλώς, κατά τού πατρός μου, οσάκις ούτος εγκρίνιαζε δι ' ασήμαντον αφορμήν.Τέλος ενώ εμελέτων κατά το θέρος, προετοιμαζόμενος κατά τας εισιτηρίους εξετάσεις τού Γυμνασίου, καταρτισθείς πλέον τελείως, διά τήν συνέχειαν τής είς το ανώτερον Σχολείον φοιτήσεως, αίφνης προεβλήθη υπό τού πατρός μου ο λόγος, ότι αδυνατεί να με σπουδάσει, ένεκα λόγων οικονομικών δήθεν δυσχερειών, είς ας θα περιήρχετο μετά τινά έτη, ότε θα ήθελε να υπανδρεύση, τήν μικράν τότε, αδελφήν μου. Δυστυχώς, είς τήν γνώμην του ταύτην, ήλθεν επίκουρος και ο θείος μου Αθανάσιος Σταμόπουλος και ούτω, παρά τήν επιθυμίαν μου, όπως συνεχίσω τα γράμματα, ωδηγήθην υπό τού πατρός μου ώς υπηρέτης** εμπορικού καταστήματος εν Λειβαδιά, τής Εταιρείας Κουλελή-Χρυσαΐτίδου, διακοπεισών τών γραμμάτων πρός μεγάλην μου λύπην. Δεν λησμονώ δε και τήν δραματικήν σύσκεψιν πατρός-θείου-κι εμού, του μικρού τήν ηλικίαν, καθ'ήν παρά την γνώμην μου, απεφασίσθησαν τα ανωτέρω.

** Εβαπτίσθην, υπό του εξ Αταλάντης, καταγομένου και εν Βελίτση διαμένοντος ιατρού Γεωργίου Φλώρου, όστις πολλάκις εσωσέ με εξ επικινδύνων ασθενειών άς κατά τα μικρά έτητης ζωής μου διήλθον.*

*** Υπηρέτης στο εργασιακό Ημερολόγιο τής περιοχής και τής εποχής, ονομάζεται ο υπάλληλος ή ο έχων χαλαρή εργασιακή εξάρτηση, χωρίς πολλούς όρους, μη εξαρτημένος από νομοθετικούς κανόνες, αλλά διμερείς συμφωνίες, πού περιελάμβαναν τροφή, κατά το δοκούν, και χωρίς σαφώς συμφωνημένη ημερήσια αμοιβή κ.λ.π. ενώ όλα ή τα περισσότερα καθόριζαν τοπικές πρακτικές και συμφωνίες, συνήθως ετεροβαρείς, είς βάρος τών αδυνάτων.*

Σημ. Το όνομα Κατσαρμάς. Η προέλευση τού ονόματος τούτου είναι τουρκική, kacirma απαγωγεύς, Λεξικόν Π. Χαρίση 1837, ή , και λαθρέμπορος καπνού. Τοπικά πρόκειται, προφανώς για παρωνύμιο, πού υποδηλώνει σκωπτικά ανακάτεμα, δραπέτη. Στο Δημοτολόγιο τού Δήμου Ελατείας, αναφέρεται στούς γεννηθέντες εν Ελατεία, το 1865, ο Κων/νος Κατσαρμάς τού Γεωργίου. Σε άλλο έγγραφο και καταχωρήσεις, στον φάκελλο Σχεδίου πόλεως Ελατείας, υποβάλλεται ένστασις - διαμαρτυρία το 1870 τού Γεωργίου Κατσαρμά, κατά τής εφαρμογής του, στο τμήμα τής άνω Πλατείας, (Γιαννακοπλεικα), διότι τού καταστρέφει τήν περιουσία του, εξ αποθηκών και οικίας πλινθοκτίστου. Αυτό βεβαιώνει, έναν κλάδο, τών Γιαννακόπουλων, πού για αγνώστους λόγους, άλλαξε επώνυμο, όπως βεβαιώνει και ο Ιωάννης Κ. Κατσαρμάς, πού αποδέχεται και παλαιούς δεσμούς αίματος, εξ αρρενογονίας, με τους Γιαννακόπουλους Ελατείας.